

FLORA- EN FAUNAONDERZOEK

BENEDENKERKSTRAAT - GEMEENTE WAALWIJK

IN HET KADER VAN DE FLORA- EN FAUNAWET

15 december 2014

**BROUWERS
GROENAANEMERS**
Sinds 1972

Galgeneind 12, De Moer, tel.: 013 515 94 27, info@brouwersgroenaanemers.nl
www.brouwersgroenaanemers.nl

FLORA– EN FAUNAONDERZOEK

BENEDENKERKSTRAAT - GEMEENTE WAALWIJK

IN HET KADER VAN DE FLORA– EN FAUNAWET

Opdrachtgever:
Gemeente Waalwijk

Ons kenmerk: 14/1289
Opdrachtgever: Gemeente Waalwijk
Contactpersoon: J. Harmeling
Rapportnummer: 14/1289-001
Status: Definitief
Auteur: B. Dielen
Collegiale toets: R. Kusters
Foto's: B. Dielen
Datum: 15 december 2014
Aantal pagina's: 21 excl. bijlagen

SAMENVATTING

Gemeente Waalwijk is voornemens om de voormalige brandweerkazerne inclusief opstallen te slopen en het terrein bouwrijp te maken voor de toekomstige ontwikkeling van woningen en een schoolgebouw. Dit flora- en faunaonderzoek (ecologische quickscan) toetst het effect van deze ingreep op beschermde soorten vanuit de Flora- en faunawet.

Uitgevoerd flora- en faunaonderzoek leidt tot de volgende conclusie:

- ◆ Om uitsluitel te kunnen geven over het functioneel gebruik van vleermuizen, is aanvullend onderzoek nodig. Het plangebied bevat in potentie vaste rust- en verblijfplaatsen van diverse soorten vleermuizen en als mogelijke vliegroute. Bij een (mogelijk) negatief effect van de ingreep op de gunstige staat van instandhouding van aanwezige vleermuizen, dient ontheffing te worden aangevraagd;
- ◆ Met de ruimtelijke ingreep dient rekening te worden gehouden met mogelijk aanwezige broedvogels. Bij broedactiviteit, dient gewerkt te worden conform een plan van aanpak gebaseerd op een goedgekeurde gedragscode;
- ◆ Het voorkomen van beschermde vissoorten in het aangrenzende Zuiderafwateringskanaal, kan niet worden uitgesloten. De mogelijke indirecte effecten zijn verwaarloosbaar, waardoor ontheffingsaanvraag niet nodig is;
- ◆ Ten aanzien van de (potentieel) aanwezige tabel 1-soorten geldt vrijstelling van de algemene verbodsbepalingen. De algemene zorgplicht blijft echter wel van kracht, waardoor zorgvuldig dient te worden gehandeld.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Gebiedsbeschrijving	6
1.3	Beschrijving ingreep	6
1.4	Doelstelling	6
1.5	Onderzoekskader	7
1.6	Geldigheid onderzoek	7
1.7	Gebiedsbescherming	7
2	WERKMETHODE	8
2.1	Bureauonderzoek	8
2.2	Veldonderzoek	8
3	ONDERZOEKSRESULTATEN	9
3.1	Vaatplanten	9
3.2	Zoogdieren	9
3.3	Vleermuizen	10
3.4	Vogels	12
3.5	Amfibieën	12
3.6	Reptielen	13
3.7	Vissen	13
3.8	Dagvlinders en libellen	14
3.9	Overige ongewervelden	14
4	EFFECTBEOORDELING	15
4.1	Vaatplanten	15
4.2	Zoogdieren	15
4.3	Vleermuizen	16
4.4	Vogels	16
4.5	Amfibieën	17
4.6	Vissen	17
4.7	Overige soortgroepen	17
5	CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	18
5.1	Algemeen	18
5.2	Ontheffingsplicht	18
5.3	Maatregelen t.b.v. de algemene zorgplicht	19
5.4	Aanbevelingen	19
	LITERATUURLIJST	21
	BIJLAGEN	22
1	Wettelijk kader	22
2	Lijst beschermde soorten	25
3	Lijst jaarrond beschermde vogelnesten	28
4	Definities	29

1.1 AANLEIDING

Gemeente Waalwijk is voornemens om de voormalige brandweerkazerne inclusief opstallen te slopen en het terrein bouwrijp te maken voor de toekomstige ontwikkeling van woningen en een schoolgebouw.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen dient nadrukkelijk stilgestaan te worden bij de effecten van de voorgenomen ingreep op de aanwezige beschermde soorten. Conform huidige wetgeving is het verplicht onderzoek te doen naar beschermde flora en fauna. Gemeente Waalwijk voldoet aan deze wettelijke verplichting door de uitvoer van dit flora- en faunaonderzoek (ecologische quickscan) in het kader van de Flora- en faunawet.

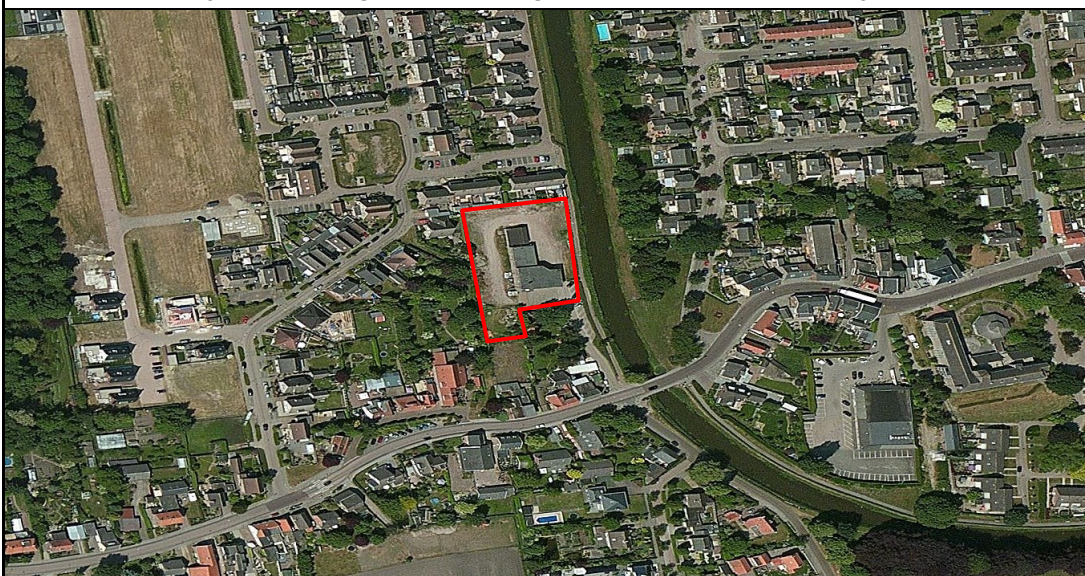
1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het plangebied (ca. 0,35 ha) waarop dit flora- en faunaonderzoek betrekking heeft, beslaat het voormalige brandweerterrein aan de Benedenkerkstraat 2b in Waspik. De voormalige kazerne inclusief opstallen zijn momenteel leegstaand en buiten gebruik. De kazerne en loods bestaan uit gemetselde gebouwen met een spouwmuur, een plat dak en maximaal 2 bouwlagen hoog. De gebouwen zijn niet onderkelderd. Eén van de opstallen is een open houten schuur. Het buitenterrein bestaat deels uit bestrating en deels uit gras en ruigte. Momenteel wordt de buitenruimte gebruikt als tijdelijk depot voor bladafval. In de houten schuur en verspreid over het terrein ligt ook puin/bouwafval. Het terrein is afgezet met hekwerk en aan de oost- en westzijde voorzien van een haag. Het terrein is voorzien van straatverlichting. Ook aan de gebouwen is verlichting aangebracht.

Het plangebied is gelegen in een woonwijk aan de dorpsrand. Aan de westzijde grenst het plangebied aan het Zuiderafwateringskanaal. Deze waterloop van ca. 10 m breed verbindt Waalwijk via natuurgebied De Langstraat met het Oude Maasje.

Afbeelding 1
Plangebied

www.bing.com/maps, 2014

1.3 BESCHRIJVING INGREEP

Gemeente Waalwijk is voornemens om de voormalige brandweerkazerne inclusief opstallen te slopen om vervolgens woningen en een schoolgebouw te ontwikkelen op het voormalige brandweerterrein.

1.4 DOELSTELLING

Het flora- en faunaonderzoek betreft een ecologische quickscan. Het doel van een ecologische quickscan is het in kaart brengen van potentieel aanwezige beschermde flora en

fauna binnen het plangebied en directe omgeving, inclusief een effectbeoordeling of de Flora- en faunawet wordt overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ingreep.

Vragen die centraal staan binnen het flora- en faunaonderzoek:

- ◆ Welke beschermde plant- en diersoorten en functies zijn (potentieel) in het plangebied aanwezig?
- ◆ Heeft de ruimtelijke ingreep een negatief effect op beschermde soorten?
- ◆ Is het naar aanleiding van de ruimtelijke ingreep noodzakelijk een ontheffing aan te vragen in het kader van de Flora- en faunawet, of is aanvullend onderzoek nodig om hierover uitsluitel te kunnen geven?

1.5 ONDERZOEKSKADER

Dit flora en faunaonderzoek is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet, waarbij onderzoek is uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde soorten en functies.

1.6 GELDIGHEID ONDERZOEK

Flora- en faunaonderzoeken hebben in principe een geldigheidsduur van 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de beschermingsgraad en situatie ter plaatse. Bij het aantreffen van strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels) geldt dat de onderzoeksgegevens maximaal 3 jaar geldig zijn zolang het plangebied weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve verandering heeft ondergaan binnen de periode van 3 jaar. Indien alleen sprake is van soorten zoals vermeld in tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet volstaat een geldigheid van 5 jaar. Ook hierbij geldt dat binnen de periode van 5 jaar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden.

Bovengenoemde geldigheidstermijnen zijn in de Flora- en faunawet niet dwingend voorgeschreven en kunnen afwijken indien de omstandigheden ter plaatse dat verlangen. Afhankelijk van de beschermingsgraad heeft dit onderzoek een geldigheid van 3 tot 5 jaar, mits binnen die periode geen ruimtelijke of kwalitatieve verandering plaatsvindt.

1.7 GEBIEDSBESCHERMING

Om vast te stellen of het plangebied een gebiedsbeschermende status heeft vanuit de Natuurbeschermingswet 1998, is gebruik gemaakt van het Natura-2000 gebiedendatabestand van het Ministerie van EZ.

Het plangebied is niet vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 aangewezen als beschermd gebied. Dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebied (Natura 2000-gebied Langstraat) ligt op ca. 1,5 km afstand van het plangebied. Met de voorgenomen ingreep hoeft geen rekening te worden gehouden met wettelijke gebiedsbescherming.

2.1 BUREAUONDERZOEK

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van gevalideerde verspreidingsgegevens van temee.nl en waarneming.nl.. Let wel dat de waarnemingen via deze bronnen moeilijk te verifiëren zijn omdat de waarnemingen niet strikt door professionals geplaatst worden. Ondanks de twijfelachtige betrouwbaarheid schetsen deze waarnemingen een beeld van potentieel aanwezige soorten. Bijkomend voordeel is dat de waarnemingen tot nagenoeg de exacte locatie zijn te herleiden.

Daarnaast zijn ook de meest actuele verspreidingsgegevens uit (digitale) verspreidingsatlassen geraadpleegd. Deze atlassen maken veelal gebruik van kilometerhokken (1 x 1 km) of uurhokken (5 x 5 km). Zodoende zijn de soortgegevens niet te herleiden tot een specifieke locatie. Wel ontstaat aan de hand van verspreidingsatlassen een beeld of in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen in de regio van het plangebied.

2.2 VELDONDERZOEK

Om een beeld te verkrijgen van de beschermde soorten op de projectlocatie is op 9 december 2014 een verkennend veldonderzoek uitgevoerd door ecoloog B. Dielen, waarbij de locatie is getoetst op het (potentieel) voorkomen van en de eventuele geschiktheid voor beschermde flora en fauna zoals deze vermeld staan in de tabellen 1, 2 en 3 van de Flora- en faunawet, inclusief alle in Nederland voorkomende vogels. Vanwege de indicatieve waarde van de gegevens afkomstig uit het literatuuronderzoek, is specifiek gelet op beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens potentieel in het plangebied voorkomen.

Bij het verkennend veldonderzoek wordt de potentieel aanwezige beschermde flora en fauna bepaald. De kenmerken van het plangebied en directe omgeving bepalen of de bij het literatuuronderzoek gevonden flora en fauna daadwerkelijk in het plangebied voor kan komen. Niet alleen wordt beoordeeld of een soort wel of niet voor kan komen maar ook wordt per soort bepaald welke functies in het plangebied aanwezig kunnen zijn (bijv. foerageergebied of verblijfplaats).

Brouwers Groenaannemers werkt met gespecialiseerde marktpartijen en zet medewerkers in die op basis van hun kennisniveau (opleiding en training) en ervaring aan kunnen geven of het realistisch is of bepaalde beschermde soorten verwacht mogen worden. In dit rapport wordt daarom ook wel gesproken over 'expert judgement'.

Bij het veldonderzoek dient te worden opgemerkt dat de vergaarde informatie het voorkomen van beschermde flora en fauna niet uitsluit, daar het een momentopname betreft. Het moment waarop het verkennend veldonderzoek is uitgevoerd, zijn niet alle beschermde soorten waarneembaar. Om die reden is de (potentiele) aanwezigheid bepaald op basis van literatuuronderzoek in combinatie met expert judgement en gebiedskenmerken. Op basis van huidig onderzoek mag ervan worden uitgegaan dat voldoende onderzoeksinspanning is geleverd of dat op basis van dit onderzoek aanvullend onderzoek wordt voorgeschreven.

De opbouw van de onderzoeksresultaten is per soortgroep uiteengezet, waarbij in tabelvorm de soorten zijn weergegeven die op basis van literatuur- en veldonderzoek potentieel aanwezig zijn in het plangebied of directe omgeving. Vervolgens is per soort en functie op basis van veldonderzoek en expert judgement aangegeven of de soort wel of niet verwacht wordt.

- ◆ soort is aanwezig / (potentieel aanwezig)
- ◆ soort is potentieel aanwezig
- ◆ soort is niet te verwachten

x
(x)
-

3.1 VAATPLANTEN

In het plangebied is tijdens veldonderzoek waarneming gedaan van één beschermde vaatplant, namelijk tabel 1-soort Grote kaardenbol. Deze soort staat op de ruderaal delen verspreid (ca. 15-25 st.) over het buitenterrein. Tijdens het veldbezoek zijn geen overige beschermde vaatplanten aangetroffen, ook geen beschermde muurplanten.

Op basis van literatuuronderzoek, komt ook tabel 1-soorten Gewone dotterbloem, Grasklokje, Zwanenbloem en tabel 2-soort Rietorchis in de regio van het plangebied voor. Gezien de habitatvoorkeur van de oeverplanten Gewone dotterbloem, Rietorchis en Zwanenbloem valt het voorkomen van deze soorten op basis van expert judgement uit te sluiten. Het voorkomen van tabel 1-soort Grasklokje valt op basis van eenmalig veldonderzoek niet uit te sluiten. Deze soort is vrij algemeen langs het Halve Zolenpad.

Vaatplanten

Soort	Bron	Standplaats	Beschermingsgraad
Grote kaardenbol	Dipsacus fullonum	Veldwaarneming	x
Gewone dotterbloem	Caltha palustris	Telmee.nl	-
Grasklokje	Campanula rotundifolia	Telmee.nl	(x)
Zwanenbloem	Botanocypselus umbellatus	Telmee.nl	-
Rietorchis	Dactylorhiza majalis ssp. preatermissa	Telmee.nl	-

3.2 ZOOGDIEREN

Tijdens het veldonderzoek zijn geen sporen aangetroffen die duiden op het voorkomen van beschermde zoogdieren. Ook sporen van tabel 2-soort Steenmarter, een soort die in meer of mindere mate aan gebouwen gebonden is, zijn niet aangetroffen.

De literatuur verwijst naar het voorkomen van beschermde zoogdiersoorten in nabijheid van het plangebied. Het gaat om tabel 1-soorten Aardmuis, Bosmuis, Dwergmuis, Egel, Gewone bosspitsmuis, Haas, Huisspitsmuis, Konijn, Mol, Ondergrondse woelmuis, Rosse woelmuis, Veldmuis, Wezel en tabel 3-soort Bever.

Ook op basis van expert judgement valt het voorkomen van een aantal tabel 1-soorten niet uit te sluiten. Het gaat om Aardmuis, Bosmuis, Egel, Huisspitsmuis, Konijn en Mol. Het voorkomen van soorten strenger beschermd dan tabel 1-soorten kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Zoogdieren						
Soort	Bron	Winterverblijf	Voortplantingsplaats	Foerageeroute	Foerageergebied	Beschermingsgraad
Aardmuis	Microtus agrestis	Telmee.nl	(x)	(x)	(x)	(x)
Bosmuis	Apodemus sylvaticus	Telmee.nl	(x)	(x)	(x)	(x)
Dwergmuis	Micromys minutus	Telmee.nl	-	-	-	-
Egel	Erinaceus europeus	Telmee.nl	-	-	-	(x)
Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	Telmee.nl	-	-	-	-
Haas	Lepus europeus	Telmee.nl	-	-	-	-
Huisspitsmuis	Crocidura russula	Telmee.nl	(x)	(x)	(x)	(x)
Konijn	Oryctolagus cuniculus	Telmee.nl	-	-	-	(x)
Mol	Talpa europea	Telmee.nl	(x)	(x)	(x)	(x)
Ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus	Telmee.nl	-	-	-	-
Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	Telmee.nl	-	-	-	-
Veldmuis	Microtus arvalis	Telmee.nl	-	-	-	-
Wezel	Mustela nivalis	Telmee.nl	-	-	-	-
Steenmarter	Martes fiona	Telmee.nl	-	-	-	-
Bever	Castor fiber	Telmee.nl	-	-	-	-

3.3 VLEERMUIZEN

Naar vleermuizen is geen soortspecifiek onderzoek verricht. Het voorkomen van vleermuizen is beoordeeld op basis van verspreidingsgegevens afkomstig uit literatuuronderzoek en op basis van expert judgement.

Op basis van literatuuronderzoek komen de volgende vleermuissoorten in de regio van het plangebied voor, namelijk Baardvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis (allen tabel 3 bijlage IV HR). Van deze soorten zijn Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Meervleermuis typisch gebouwbewonende soorten. Ook Baardvleermuis en Gewone grootvleermuis maken in meer of mindere mate van gebouwen/zolders gebruik als verblijfplaats. Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis zijn hoofdzakelijk boombewonend.

Op basis van visueel onderzoek (m.b.v. verrekijker en zaklamp) valt te concluderen dat de gebouwen voor vleermuizen toegankelijk zijn. Met name langs de hemelwaterafvoeren zijn spleetvormige openingen zichtbaar die mogelijk toegang verschaffen tot de spouw. In potentie biedt het plangebied dus ruimte als verblijfplaats voor gebouwbewonende soorten van spleetvormige ruimtes. Het gaat dan om Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Meervleermuis. Wel dient te worden opgemerkt dat de gebouwen geen optimale verblijfplaatsen vormen omdat 1) de gebouwen deels worden verlicht en 2) de gebouwen niet meer in gebruik zijn waardoor ook de spouw niet wordt voorzien van restwarmte. Het voorkomen van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen valt echter niet uit te sluiten. Aanvullend onderzoek wordt nodig geacht.

Voor zolderbewonende vleermuizen zijn geen geschikte ruimtes aanwezig. Aangezien in het plangebied geen bomen aanwezig zijn, valt de aanwezigheid van verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten uit te sluiten.

Het plangebied en de directe omgeving wordt mogelijk gebruikt als foerageergebied voor de o.a. Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Van essentieel foerageergebied is op basis van expert judgement geen sprake. Daarnaast is in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voor deze soort te vinden.

Het Zuiderafwateringskanaal, direct grenzend aan het plangebied, doet in potentie dienst als vliegroute voor Meervleermuis en Watervleermuis. Om te bepalen of sprake is van een vliegroute en de essentie van deze vliegroute is aanvullend onderzoek nodig.

Vleermuizen			Winterverblijf	Kraanverblijf	Zomerverblijf	Paarverblijf	Vliegroute	Migratieroute	Foerageergebied	Beschermingsgraad
Soort		Bron								
Baardvleermuis	Myotis mystacinus	Telmee.nl	-	-	-	-	-	-	-	HR
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	Telmee.nl & Waarneming.nl	(x)	(x)	(x)	(x)	-	-	(x)	
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus	Telmee.nl	-	-	-	-	-	-	-	
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	Telmee.nl	(x)	(x)	(x)	(x)	-	-	(x)	
Meervleermuis	Myotis dasycneme	Telmee.nl	-	(x)	(x)	-	(x)	-	-	
Rosse vleermuis	Nyctalus noctua	Telmee.nl	-	-	-	-	-	-	(x)	
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	Telmee.nl	-	-	-	-	-	-	-	
Watervleermuis	Myotis daubentonii	Telmee.nl	-	-	-	-	(x)	-	-	

Afbeelding 2
Toegankelijkheid voor vleermuizen

3.4 VOGELS

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen vogelnesten aangetroffen of sporen die wijzen op het gebruik van het plangebied als broedplaats. De gebouwen in het plangebied worden op basis van expert judgement niet geschikt geacht als broedplaats voor gebouwbewonende soorten als Gierzwaluw, Huismus, Kauw, Spreeuw en Zwarte roodstaart. De gebouwen bevatten geen geschikte, zichtbare openingen die toegang tot het gebouw verschaffen. Zolang de deuren en ramen gesloten blijven, is de kans dat soorten als Holenduif, Kauw en Zwarte roodstaart in het gebouw kunnen broeden verwaarloosbaar. Wel zou de houten schuur potentieel als broedplaats kunnen dienen voor algemene broedvogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. Hetzelfde geldt voor de ruigte op het buitenterrein.

Wat betreft soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn verwijst literatuuronderzoek naar het voorkomen van Gierzwaluw, Huismus en Roek. Het voorkomen van nesten met een jaarrond beschermde status kan op basis van veldonderzoek en expert judgement met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Nader onderzoek wordt niet nodig geacht.

Het plangebied is wel geschikt als foerageergebied voor diverse vogelsoorten. Tijdens het veldbezoek is onder andere waarneming gedaan van Huismus. Vermoedelijk nestelen deze in de woningen grenzend aan het plangebied, overwinteren deze in de (groenblijvende) hagen en coniferen in aangrenzende tuinen en foerageren in het plangebied, tuinen en het buitengebied. Op basis van expert judgement maakt het plangebied geen onderdeel uit van essentieel foerageergebied aangezien de direct omgeving voldoende alternatieven biedt in de vorm van tuinen en openbaar groen.

Vogels - jaarrond beschermde nesten

Soort		Bron	Broedplaats	Roestplaats	Foerageergebied	Beschermingsniveau
Gierzwaluw	Apus apus	Telmee.nl	-	-	-	2
Huisemus	Passer domesticus	Telmee.nl & Waarneming.nl	-	-	x	
Roek	Corvus frugilegus	Telmee.nl	-	-	-	

3.5 AMFIBIEËN

In het plangebied is tijdens veldonderzoek geen waarneming gedaan van beschermde amfibieën. Literatuuronderzoek wijst echter op het voorkomen van algemene amfibieën in de omgeving van het plangebied. Het gaat om tabel 1-soorten Bastaardkikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Op basis van expert judgement voldoet het plangebied niet aan de biotoopeisen van Bastaardkikker en Kleine watersalamander en doet het plangebied in potentie enkel dienst als foerageergebied/zomerhabitat voor Bruine kikker en Gewone pad. Het voorkomen van strenger beschermde amfibieën kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Amfibieën

Soort		Bron	Winterhabitat	Zomerhabitat	Voortplantingswater	Migratieroute	Beschermingsgraad
Bastaardkikker	Rana esculenta	Telmee.nl	-	-	-	-	1
Bruine kikker	Rana temporaria	Telmee.nl	-	(x)	-	-	
Gewone pad	Bufo bufo	Telmee.nl	-	(x)	-	-	
Kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris	Telmee.nl	-	-	-	-	

3.6 REPTIELEN

In het plangebied is tijdens veldonderzoek geen waarneming gedaan van beschermde reptielen. Wat betreft beschermde reptielen voldoet het plangebied op basis van expert judgement niet als biotoop of leefgebied. Ook literatuuronderzoek wijst niet op het voorkomen van reptielen. Het voorkomen van beschermde reptielen kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

3.7 VISSSEN

Het voorkomen van beschermde vissen in het plangebied kan met zekerheid worden uitgesloten vanwege het ontbreken van permanent oppervlaktewater. Wel grenst het plangebied aan het Zuiderafwateringskanaal. Op basis van literatuuronderzoek komen een aantal beschermde vissoorten voor in de regio van het plangebied, namelijk tabel 2-soort Kleine modderkruiper en tabel 3-soorten Bittervoorn en Grote modderkruiper. Het voorkomen van de genoemde soorten kan op basis van huidig onderzoek niet geheel worden uitgesloten. Op basis van expert judgement is de waterloop ter hoogte van het plangebied echter tamelijk ongeschikt als leefgebied voor genoemde soorten. Het naar verluidt intensieve beheer en beperkte watervegetatie maken het suboptimaal voor genoemde soorten.

Vissen

Soort		Bron	Leefgebied	Voortplantingswater	Migratieroute	Beschermingsgraad
Kleine modderkruiper	Cobitis taenia	Telmee.nl	(x)	(x)	(x)	2
Bittervoorn	Rhodeus cericeus	Telmee.nl	(x)	(x)	(x)	3
Grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	Telmee.nl	(x)	(x)	(x)	

3.8 DAGVLINDERS EN LIBELLEN

Tijdens het veldonderzoek is geen waarneming gedaan van beschermde dagvlinders en/of libellen. Hoewel de tijd van veldonderzoek niet representatief is voor onderzoek naar het voorkomen van beschermde dagvlinders en/of libellen, voldoet het plangebied op basis van expert judgement niet als biotoop of leefgebied voor beschermde soorten uit deze soortgroepen. Ook worden geen literatuurverwijzingen gedaan die het voorkomen van beschermde dagvlinders en/of libellen rechtvaardigen. Zodoende kan het voorkomen van beschermde dagvlinders en/of libellen met zekerheid worden uitgesloten. Eventuele uitzondering hierop zijn zwervende exemplaren die geen binding vertonen met het plangebied en het plangebied niet gebruiken als leefgebied.

3.9 OVERIGE ONGEWERVELDEN

Zowel literatuuronderzoek als veldonderzoek heeft geen waarnemingen opgeleverd van beschermde geleedpotigen, alsook geen vaste rust en verblijfplaatsen. Aangezien het voorkomen van beschermde geleedpotigen niet is aangetoond met literatuur- en veldonderzoek, kan het voorkomen hiervan met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Afbeelding 3
Grote
kaardenbol

Op basis van de resultaten van het literatuur- en veldonderzoek worden de te verwachten effecten van de ingreep getoetst aan de Flora- en faunawet. Uit deze toetsing volgt een overzicht van welke negatieve effecten verwacht kunnen worden of niet kunnen worden uitgesloten én op welke beschermde soorten de ingreep van invloed is. De gunstige staat van instandhouding is hierbij van belang. Voor tabel 3-soort en soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn als ook vogels wordt de gunstige staat van instandhouding van de soort op lokaal of regionaal niveau beoordeeld. Tabel 1- en 2-soorten worden beoordeeld op nationaal niveau.

4.1 VAATPLANTEN

Aanwezigheid en functioneel gebruik

In het plangebied is de aanwezigheid vastgesteld van tabel 1-soort Grote kaardenbol, ca. 15-25 stuks. Het voorkomen van tabel 1-soort Grasklokje kan op basis van eenmalig veldbezoek niet worden uitgesloten.

Mogelijke effecten

De ruimtelijke ingreep leidt tot het verdwijnen van de bestaande standplaatsen (art. 8) van Grote kaardenbol en evt. ook Grasklokje. De gunstige staat van instandhouding van de soort komt hierbij niet in het geding, zowel op nationaal als regionaal niveau.

Ontheffing

De ruimtelijke ingreep heeft tot gevolg dat art. 8 van de Flora- en faunawet wordt overtreden. Voor tabel 1-soorten geldt echter vrijstelling voor de algemene verbodsbepalingen (art. 8 t/m 13). Het aanvragen van een ontheffing is dus niet nodig. Wel blijft de algemene zorgplicht (art. 2) van kracht.

4.2 ZOOGDIEREN

Aanwezigheid en functioneel gebruik

Op basis van huidig flora- en faunaonderzoek valt niet uit te sluiten dat een aantal algemene zoogdieren (allen tabel 1) van het plangebied gebruik maken. Een aantal soorten uit de groep spitsmuizen/woelmuizen/ware muizen en Mol die het plangebied potentieel als leefgebied gebruiken. Daarnaast wordt het plangebied door Egel en Konijn mogelijk gebruik gemaakt als foerageergebied.

Mogelijke effecten

De mogelijkheid bestaat dat de ruimtelijke ingreep leidt tot het doden van individuen (art. 9) en/of het permanent aantasten van verblijfplaatsen en/of foerageergebied (art. 11) van algemene zoogdieren. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten komt hierbij niet in het geding, zowel op nationaal als regionaal niveau.

Ontheffing

De ruimtelijke ingreep heeft mogelijk tot gevolg dat art. 9 en art. 11 van de Flora- en faunawet wordt overtreden. Voor tabel 1-soorten geldt echter vrijstelling voor de algemene verbodsbepalingen (art. 8 t/m 13). Het aanvragen van een ontheffing is dus niet nodig. Wel blijft de algemene zorgplicht (art. 2) van kracht.

4.3 VLEERMUIZEN

Aanwezigheid en functioneel gebruik

De gebouwen in het plangebied doen mogelijk dienst als verblijfplaats voor gebouw-bewonende soorten als Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Meervleermuis. Daarnaast doet het aangrenzende Zuiderafwateringskanaal potentieel dienst als vliegroute voor Meervleermuis en Watervleermuis. Ten slotte valt niet uit te sluiten dat soorten als gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis foerageren binnen het plangebied. Alle vleermuizen zijn beschermd als tabel 3-soort bijlage IV HR.

Mogelijke effecten

Door de sloop van de gebouwen bestaat de mogelijkheid dat daarmee verblijfplaatsen permanent verdwijnen (art. 11). Ook bestaat de mogelijkheid dat door de toekomstige ontwikkelingen potentiële (essentiële) vliegroutes van watergebonden vleermuizen tijdelijk of permanent ongeschikt worden vanwege lichtverstoring (art. 11). Ten aanzien van mogelijke foerageeractiviteit binnen het plangebied worden geen negatieve effecten verwacht, aangezien de directe omgeving voldoende alternatieven biedt. De gunstige staat van instandhouding van de genoemde soorten komt op lokaal/regionaal niveau mogelijk in het geding.

Ontheffing / aanvullend onderzoek

De ruimtelijke ingreep heeft mogelijk tot gevolg dat art. 11 van de Flora- en faunawet wordt overtreden. In dat geval is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Om hierover uitsluitsel te kunnen geven, is aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen nodig.

4.4 VOGELS

Aanwezigheid en functioneel gebruik

In het plangebied zijn geen vogelnesten aangetroffen. De gebouwen zijn ongeschikt als broedplaats voor gebouw-bewonende vogels. Het valt echter niet uit te sluiten dat de houten schuur en de ruigte op het buitenterrein in het broedseizoen gebruikt wordt door algemene broedvogels. Het plangebied doet in zijn huidige staat wel dienst als foerageergebied voor diverse vogels, waaronder Huismus. Het voorkomen van vogelnesten met een jaarrond beschermde status valt uit te sluiten.

Mogelijke effecten

Indien werkzaamheden worden uitgevoerd tijdens het broedseizoen kan dit leiden tot verstoring van broedende vogels of het beschadigen van nesten en eieren (art. 11 & 12). Het broedseizoen loopt doorgaans van 15 maart tot 15 juli, maar dit betreft slechts een richtlijn. Ten aanzien van foerageergebied worden geen (permanente) negatieve effecten verwacht, aangezien de directe omgeving voldoende alternatieven biedt.

Ontheffing

Omdat alle vogels inclusief nesten met broedactiviteit zijn beschermd, kunnen ingrepen tijdens het broedseizoen leiden tot overtreding van de Flora- en faunawet, specifiek art. 11 en/of 12. Aangezien geen sprake is van vogelnesten met een jaarrond beschermde status, kan gewerkt worden conform een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Ontheffingsaanvraag is dus niet nodig.

4.5 AMFIBIEËN

Aanwezigheid en functioneel gebruik

Het voorkomen van algemene amfibieën valt niet uit te sluiten. Het gaat mogelijk om tabel 1-soorten Bruine kikker en/of Gewone pad die het plangebied potentieel gebruiken als zomerhabitat/foerageergebied.

Mogelijke effecten

De mogelijkheid bestaat dat de ruimtelijke ingreep leidt tot het doden van individuen (art. 9), e.e.a. afhankelijk van de werkperiode. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten komt hierbij niet in het geding, zowel op nationaal als regionaal niveau.

Ontheffing

De ruimtelijke ingreep heeft mogelijk tot gevolg dat art. 9 van de Flora- en faunawet wordt overtreden. Voor tabel 1-soorten geldt echter vrijstelling voor de algemene verbodsbepalingen (art. 8 t/m 13). Het aanvragen van een ontheffing is dus niet nodig. Wel blijft de algemene zorgplicht (art. 2) van kracht.

4.6 VISSSEN

Aanwezigheid en functioneel gebruik

Op basis van huidig flora- en faunaonderzoek valt het voorkomen van een aantal beschermde vissoorten in het aangrenzende Zuiderafwateringskanaal niet uit te sluiten. In potentie zou het gaan om tabel 2-soort Kleine modderkruiper en tabel 3-soorten Bittervoorn en Grote modderkruiper. Op basis van expert judgement is de kans op aanwezigheid van bovengenoemde soorten echter nihil gezien de biotoeisen van deze soorten.

Mogelijke effecten

De ingreep heeft geen betrekking op het Zuiderafwateringskanaal waardoor geen sprake is van directe negatieve effecten. Het Zuiderafwateringskanaal ligt namelijk buiten de invloedssfeer van de ingreep. Ook de tijdelijke invloed van mogelijke indirecte effecten als geluidoverlast en trilling zijn verwaarloosbaar. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten komt op regionaal/lokaal niveau niet in het geding.

Ontheffing / aanvullend onderzoek

De ruimtelijke ingreep is niet van negatieve invloed op mogelijk aanwezige beschermde vissoorten in het aangrenzende Zuiderafwateringskanaal. Het aanvragen van een ontheffing is dus niet nodig. Ook aanvullend onderzoek naar deze soortgroep wordt niet nodig geacht.

4.7 OVERIGE SOORTGROEPEN

Ten opzichte van de overige soortgroepen, namelijk reptielen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden, worden geen negatieve effecten verwacht. Het voorkomen van beschermde soorten uit deze soortgroepen valt immers met voldoende zekerheid uit te sluiten.

5.1 ALGEMEEN

Uitgevoerd flora- en faunaonderzoek leidt tot de volgende conclusie:

- ◆ Om uitsluitel te kunnen geven over de soortgroep vleermuizen is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Het plangebied biedt in potentie ruimte als vaste rust- en verblijfplaats aan diverse soorten vleermuizen en als mogelijke vliegroute voor watergebonden soorten. Indien sprake is van een (mogelijk) negatief effect van de ingreep op de gunstige staat van instandhouding van aanwezige vleermuizen, dient ontheffing te worden aangevraagd;
- ◆ Met het realiseren van de ruimtelijke ingreep dient rekening te worden gehouden met mogelijk aanwezige broedvogels. Indien sprake is van broedactiviteit bij aanvang van de werkzaamheden, dient gewerkt te worden conform een plan van aanpak gebaseerd op een ministerieel goedgekeurde gedragscode om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Het valt aan te bevelen de werkwijze vast te leggen in een plan van aanpak op basis van de richtlijnen zorgvuldig handelen zoals omschreven in Gedragscode Ruimtelijke Ontwikkeling & Inrichting van Stadswerk en VHG;
- ◆ Voor de soortgroep vissen is ontheffingsaanvraag niet nodig, als ook het doen van aanvullend onderzoek niet. Hoewel de kans nihil is op het voorkomen van beschermde vissen, kan het voorkomen van een aantal beschermde vissoorten, tabel 2 en 3, in het aangrenzende Zuiderafwateringskanaal niet worden uitgesloten. Dit ligt buiten de directe invloedssfeer van de ingreep. Ook de mogelijke indirecte (tijdelijke) effecten als geluidoverlast en trilling zijn verwaarloosbaar;
- ◆ Ten aanzien van de (potentieel) aanwezige tabel 1-soorten uit de soortgroepen vaatplanten, zoogdieren en amfibieën is geen ontheffingsaanvraag nodig. Voor tabel 1-soorten geldt vrijstelling van de algemene verbodsbepalingen. De algemene zorgplicht blijft echter wel van kracht, waardoor zorgvuldig dient te worden gehandeld. Het valt aan te bevelen de werkwijze vast te leggen in een plan van aanpak op basis van de richtlijnen zorgvuldig handelen zoals omschreven in Gedragscode Ruimtelijke Ontwikkeling & Inrichting van Stadswerk en VHG.

5.2 ONTHEFFINGSPLICHT

Of ten aanzien van de soortgroep vleermuizen sprake is van ontheffingsplicht voor uitvoering van de geplande werkzaamheden, valt op basis van huidige onderzoeksgegevens geen uitsluitel te geven. Om die vraag te beantwoorden is aanvullend vleermuisonderzoek nodig. Het valt aan te bevelen om aanvullend vleermuisonderzoek te laten uitvoeren naar de soorten en functies zoals in onderstaande tabel aangegeven met .

Aanvullend vleermuisonderzoek

		Winterverblijf	Kraamverblijf	Zomerverblijf	Paarverblijf	Vliegroute	Migrateroute	Foeragegebied
Soort								
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	x	x	x	x	-	-	-
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	x	x	x	x	-	-	-
Meervleermuis	Myotis dasycneme	-	x	x	-	x	-	-
Watervleermuis	Myotis daubentonii	-	-	-	-	x	-	-

Ten aanzien van de overige soortgroepen valt op basis van huidig onderzoek met voldoende zekerheid te stellen dat ontheffingsaanvraag niet nodig is of dat het werken middels een ministerieel goedgekeurde gedragscode uitkomst biedt.

5.3 MAATREGELEN T.B.V. DE ALGEMENE ZORGPLICHT

Om art. 2 van de Flora- en faunawet niet te overtreden dient zorgvuldig te worden gehandeld bij de uitvoering van de werkzaamheden. Om hieraan te voldoen worden enkele richtlijnen gegeven:

- ◆ Een schouw uitvoeren door een ecooloog of deskundige op het gebied van (beschermde) flora en fauna, max. 5 werkdagen voorafgaand aan de uit te voeren werkzaamheden. Let bij uitvoer van de schouw met name op broedactiviteit;
- ◆ Een last-minute-analyse uitvoeren bij de start van elke werkdag, waarbij voorafgaand aan de werkzaamheden een visuele veldcontrole van het plangebied op aanwezige beschermde fauna wordt gedaan door een deskundig en/of gecertificeerd medewerker. Voor specifieke eisen ten aanzien van deskundigheid zie de te hanteren gedragscode. Aan te bevelen valt om de Gedragscode Ruimtelijke Ontwikkeling & Inrichting van Stadswerk en VHG te hanteren;
- ◆ Verplant (een deel van) de exemplaren van de beschermde flora naar een vergelijkbare standplaats buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden en registreer de nieuwe standplaatsen;
- ◆ Ten aanzien van (broedende) vogels is de meest kwetsbare periode 15 maart t/m 15 juli. Voer de werkzaamheden bij voorkeur uit buiten deze kwetsbare periode. Indien sprake is van broedactiviteit bij aanvang van de werkzaamheden, dient gewerkt te worden conform een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Zolang geen sprake is van broedactiviteit is het werken op basis van een goedgekeurde gedragscode niet nodig en kan ook gewerkt worden binnen de periode 15 maart t/m 15 juli;
- ◆ Ten aanzien van de meeste algemene zoogdieren is de meest kwetsbare periode maart t/m juli. Voer de werkzaamheden bij voorkeur uit buiten deze kwetsbare periode;
- ◆ Ten aanzien van de amfibieën is de meest kwetsbare periode m.b.t. de werkzaamheden de zomerperiode, maart t/m oktober. Voer de werkzaamheden bij voorkeur uit buiten deze kwetsbare periode;
- ◆ Werk richting een veilige zone zodat aanwezige fauna te allen tijde kan vluchten, met name vogels en zoogdieren.

5.4 AANBEVELINGEN

In het kader van zorgvuldig handelen ten aanzien van de algemene zorgplicht (art.2) valt het aan te bevelen de werkwijze vast te leggen in een plan van aanpak op basis van de richtlijnen zorgvuldig handelen zoals omschreven in Gedragscode Ruimtelijke Ontwikkeling & Inrichting van Stadswerk en VHG en de uitvoerende medewerkers over de werkwijze en risico's te instrueren.

Met het oog op de toekomstige ontwikkelingen valt het aan te bevelen om bij de bouw en inrichting van het plangebied de volgende maatregelen te treffen:

- ◆ Het inbouwen en/of ophangen van daarvoor geschikte vleermuiskasten en inbouwkasten die geschikt zijn voor gebouwbewonende vogels als Gierzwaluw, Huismus en Spreeuw. Bij voorkeur verschillende modellen toepassen. Voor specifieke richtlijnen voor de plaatsing van de kasten of vragen over modellen, raadpleeg een ecooloog of anderszins deskundige;

- ◆ Indien een nieuw verlichtingsplan benodigd is, situeer deze dan dermate dat zo min mogelijk lichtverstoring optreedt op de aangrenzende omgeving. Dit is met name gericht op de soortgroep vleermuizen, specifiek voor lichtgevoelige soorten als Meervleermuis en Watervleermuis die potentieel gebruik maken van het aangrenzende Zuiderafwateringskanaal. Voor de mogelijkheden ten aanzien van vleermuisvriendelijke verlichting, raadpleeg een ecooloog of anderszins deskundige;
- ◆ Zorg in de toekomstige situatie voor overwinteringsplaatsen voor de Huismus. Dit kan o.a. in de vorm van (groenblijvende) hagen, coniferen en gevelgroen. Voor specifieke toepassing hiervan, raadpleeg een ecooloog of anderszins deskundige.

LITERATUURLIJST

- ◆ Boerema, L., Teksten Flora- en faunawet, Sdu Uitgevers (2008)
- ◆ Delft, J., van et al, Waarnemingen overzicht 2012, Ravon, jaargang 15, nr. 5, p. 119-132 (2013)
- ◆ Dietz, C. et al, Vleermuizen, De Fontein/Tirion Uitgevers B.V. (2011)
- ◆ Groenveld, D.S. & Balen, A., van, Het nieuwe omgevingsrecht, Sdu Uitgevers (2010)
- ◆ Peeters, H. & Wheeler, K., Vogels en de Wet.nl, KNNV Uitgeverij (2008)
- ◆ Stichting Floron, Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora, KNNV Uitgeverij (2011)
- ◆ Twisk, P. et al, Veldgids Europese zoogdieren, KNNV Uitgeverij (2010)

- ◆ www.bing.com/maps
- ◆ www.drloket.nl
- ◆ www.eis-nederland.nl
- ◆ www.libellennet.nl
- ◆ www.ravon.nl
- ◆ www.sovon.nl
- ◆ www.synbiosys.alterra.nl
- ◆ www.verspreidingsatlas.nl
- ◆ www.vlindernet.nl
- ◆ www.waarneming.nl
- ◆ www.wilde-planten.nl

BIJLAGE 1: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet, sinds april 2002 van toepassing, heeft als doel het beschermen en behouden van de in Nederland in het wild voorkomende plant- en diersoorten inclusief de directe leefomgeving, ofwel soortbescherming.

De Flora- en faunawet werkt volgens het 'nee tenzij'-principe. Dat wil zeggen dat handelingen die (mogelijk) van invloed zijn op beschermde soorten enkel mogen worden uitgevoerd indien sprake is van een door het ministerie erkend belang en onder voorwaarde dat de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding komt. Afhankelijk van de beschermingsgraad is de soortbescherming van toepassing op nationaal of regionaal niveau. Ingrepen waarbij een individu in het geding komt, is niet van belang zolang de gunstige staat van instandhouding van de soort geen gevaar loopt. Het is echter aan een ecologisch specialist om te bepalen of afbreuk wordt gedaan aan het voortbestaan van de soort.

Binnen de Flora- en faunawet wordt per soort onderscheid gemaakt in beschermingsgraad. Er wordt onderscheid gemaakt in tabel 1-, 2-, 3-soorten en vogels.

Tabel 1

Voor tabel 1-soorten geldt vrijstelling van de algemene verbodsbepalingen, mits de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is.

Tabel 2

Voor deze soortgroep is ontheffing noodzakelijk, tenzij gewerkt wordt/kan worden volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode.

Tabel 3

Soorten vernoemd in deze tabel staan in het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van Habitatrichtlijn vermeld. Voor ruimtelijke ingrepen is voor soorten uit tabel 3 altijd ontheffing nodig op grond van de Flora- en faunawet – art. 75. Ontheffing kan alleen verleend worden indien:

- ◆ geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- ◆ geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
- ◆ sprake is van een reden van openbaar belang, zoals in de wet omschreven;
- ◆ zorgvuldig gehandeld wordt.

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt aanvullend dat sprake is van dwingende reden van groot openbaar belang, belang van het milieu, openbare veiligheid, volksgezondheid of de bescherming van flora en fauna.

Vogels

Naast de beschermde tabel 1-, 2- en 3-soorten zijn ook alle in Nederland voorkomende vogels en vogelnesten beschermd vanuit de Vogelrichtlijn. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen vogelnesten die jaarrond beschermd zijn en vogelnesten die slechts beschermd zijn tijdens de broedperiode. Voor vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, dient bij ruimtelijke ingrepen altijd ontheffing te worden aangevraagd. Bij vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, is ontheffing niet noodzakelijk mits gewerkt wordt/kan worden volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode. Ontheffing voor vogels kan alleen verleend worden als sprake is van belang voor het milieu, openbare veiligheid, volksgezondheid of de bescherming van flora en fauna.

Algemene zorgplicht - artikel 2

Ongeacht de beschermingsstatus geldt voor alle in het wild levende planten en dieren de algemene zorg-

---

plicht. Dit houdt in dat nadelige handelingen voor flora en fauna die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, achterwege moeten blijven.

Artikel 2

lid 1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

lid 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene verbodsbepalingen - art. 8 t/m 12

Algemene verbodsbepalingen vormen een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet, want hierin staan handelingen omschreven die het voortbestaan van soorten in gevaar kunnen brengen. De algemene verbodsbepalingen omschrijven de verboden ten aanzien van planten op hun groeiplaats en dieren in hun natuurlijke leefomgeving.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden, dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffingsplicht - art. 75

Ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen kunnen mogelijk tot gevolg hebben dat beschermde soorten negatieve gevolgen ondervinden van dergelijke ingrepen. Het is dan ook verplicht om voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden te toetsen wat de mogelijke gevolgen zijn van de ruimtelijke ingreep. Worden bij de ruimtelijke ontwikkeling de algemene verbodsbepalingen overtreden of bestaat hiertoe de mogelijkheid, dan dienen gepaste maatregelen te worden getroffen om de gevolgen voor de desbetreffende soort(en) te voorkomen, te verminderen of te mitigeren. Afhankelijk van de beschermingsgraad geldt vrijstelling voor de algemene verbodsbepalingen, is een door het ministerie goedgekeurde gedragscode toepasbaar of geldt de ontheffingsplicht. Artikel 75 bepaalt wanneer vrijstelling of ontheffing nodig

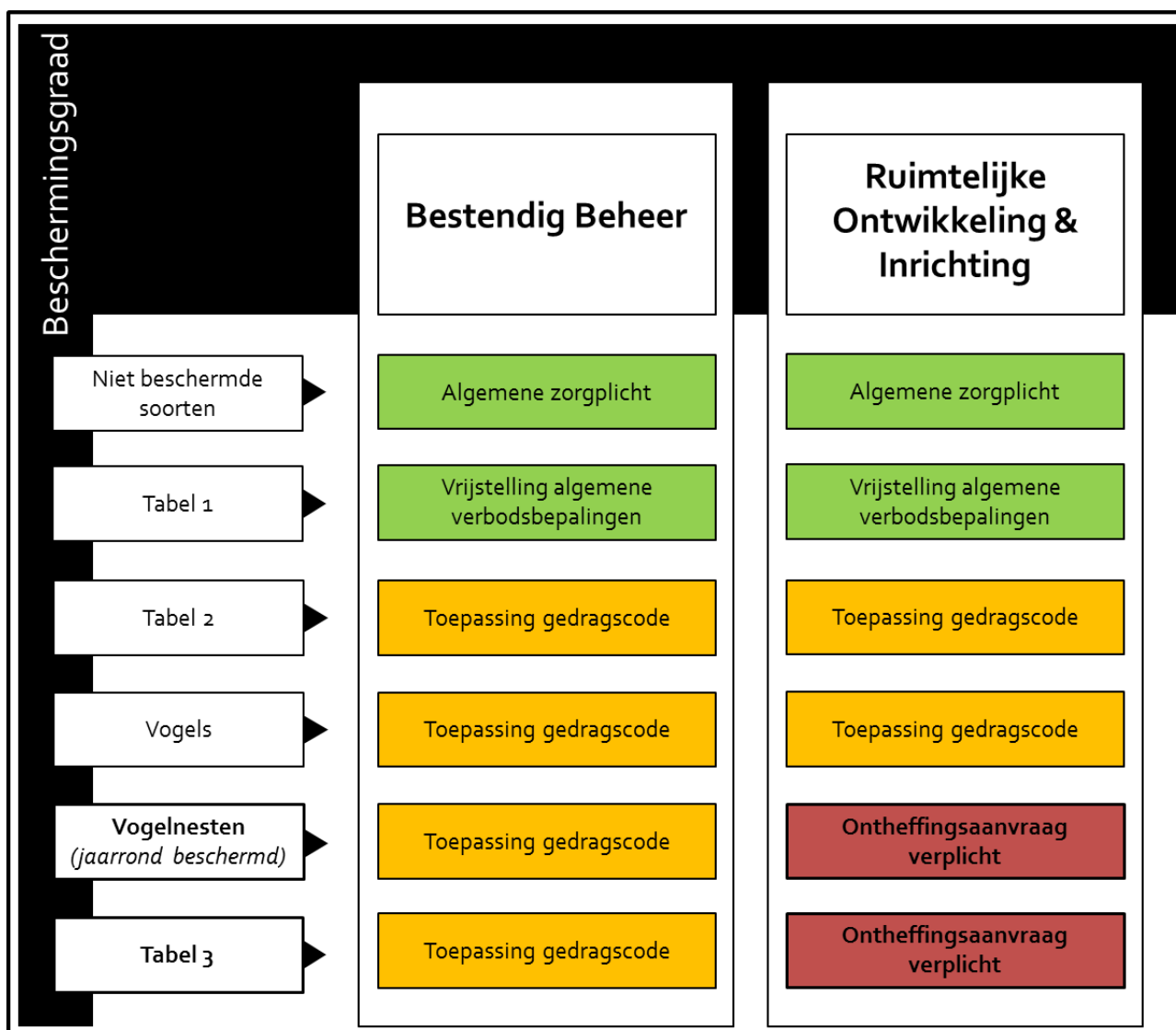

is. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit.

Artikel 75

lid 1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan, voorzover niet of bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, vrijstelling worden verleend van de bij krachtens de artikelen 8 tot en met 18 bepaalde verboden.

lid 3. Onze Minister kan, voorzover niet overeenkomstig artikel 68 van deze wet door gedeputeerde staten ontheffing is of kan worden verleend, ontheffing verlenen van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 8 tot en met 18, 50, 51, 52, 53, 58, 59, tweede lid, 64, tweede lid, en 72, vijfde lid.

BIJLAGE 2: LIJST BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 1: algemene soorten

Zoogdieren

Aardmuis
Bosmuis
Bunzing
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Egel
Gewone bosspitsmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Mol
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige woelmuis
Veldmuis
Vos
Wezel
Woelrat

Reptielen en amfibieën

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

Mieren

Behaarde rode bosmier
Kale rode bosmier
Stronkmier
Zwartrugbosmier

Slakken

Wijngaardslak

Vaatplanten

Aardaker
Akkerklokje
Brede wespenorchis
Breed klokje
Dotterbloem
Gewone vogelmelk

Grasklokje
Grote kaardenbol
Kleine maagdenpalm
Knikkende vogelmelk
Koningsvaren
Slanke sleutelbloem
Zwanenbloem

Tabel 2: overige soorten

Zoogdieren

Damhert
Edelhert
Eekhoorn
Grijze zeehond
Grote bosmuis
Steenmarter
Wild zwijn

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander
Levendbarende hagedis

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder
Vals heideblauwtje

Vissen

Bermpje
Kleine modderkruiper
Meerval
Rivierdonderpad

Vaatplanten

Aangebrande orchis
Aapjesorchis
Beenbreek
Bergklokje
Bergnachtorchis
Bijenorchis
Blaasvaren
Blauwe zeedistel
Bleek bosvogeltje
Bokkenorchis
Brede orchis
Bruinrode wespenorchis
Daslook

Dennenorchis
Duitse gentiaan
Franjgentiaan
Geelgroene wespenorchis
Gele helmblom
Gevlekte orchis
Groen nachtorchis
Groensteel
Grote keverorchis
Grote muggenorchis
Gulden sleutelbloem
Harlekijn
Herfstschröeforchis
Hondskruid
Honingorchis
Jeneverbes
Klein glaskruid
Kleine keverorchis
Kleine zonnedauw
Klokjesgentiaan
Kluwenklokje
Koraalwortel
Kruisbladgentiaan
Lange ereprijs
Lange zonnedauw
Mannetjesorchis
Maretak
Moeraswespenorchis
Muurbloem
Parnassia
Pijlscheefkelk
Poppenorchis
Prachtklokje
Purperorchis
Rapunzelkolkje
Rechte driehoeksvaren
Rietorchis
Ronde zonnedauw
Rood bosvogeltje
Ruig klokje
Schubvaren
Slanke gentiaan
Soldaatje
Spaanse ruiter
Steenanjer
Steenbreekvaren
Stengelloze sleutelbloem

Stengelomvattend havikskruid	Bittervoorn	Laatvlieger
Stijf hardgras	Elrits	Meervleermuis
Tongvaren	Gestippelde alver	Mopsvleermuis
Valkruid	Grote modderkruiper	Noordse woelmuis
Veenmosorchis	Rivierprik	Otter
Veldgentiaan		Rosse vleermuis
Veldsalie	<u>Dagvlinders</u>	Ruige dwergvleermuis
Vleeskleurige orchis	Bruin dikkopje	Tuimelaar
Vliegenorchis	Dwergblauwtje	Tweekleurige vleermuis
Vogelnestje	Dwergdikkopje	Vale vleermuis
Voorjaarsadonis	Groot geaderd witje	Watervleermuis
Wantsenorchis	Grote ijsvogelvinder	Wilde kat
Waterdrieblad	Heideblauwtje	Witflankdolfijn
Weideklokje	Iepenpage	Witsnuitdolfijn
Welriekende nachtorchis	Kalkgraslanddikkopje	
Wilde gagele	Keizersmantel	<u>Reptielen en amfibieën</u>
Wilde herfststijlloos	Klaverblauwtje	Boomkikker
Wilde kievitbloem	Purperstreepparelmoervlinder	Geelbuikvuurpad
Wilde marjolein	Rode vuurvlinder	Gladde slang
Wit bosvogeltje	Rouwmantel	Heikikker
Witte muggenorchis	Tweekleurig hooibeestje	Kamsalamander
Zinkviooltje	Veenbesparelmoervlinder	Knoflookpad
Zomerklokje	Veenhooibeestje	Muurhagedis
Zwartsteel	Veldparelmoervlinder	Poelkikker
	Woudparelmoervlinder	Rugstreeppad
	Zilvervlek	Vroedmeesterpad
<u>Kevers</u>	<u>Vaatplanten</u>	Zandhagedis
Vliegend hert	Groot zeegrass	
		<u>Dagvlinders</u>
<u>Kreeftachtigen</u>	Tabel 3: bijlage IV HR	Donker pimperlblauwtje
Rivierkreeft	<u>Zoogdieren</u>	Grote vuurvlinder
	Baardvleermuis	Pimperlblauwtje
Tabel 3: soorten bijlage 1 AMvB	Bechstein's vleermuis	Tijmblauwtje
<u>Zoogdieren</u>	Bever	Zilverstreephooibeestje
Das	Bosvleermuis	
Boommarter	Brandt's vleermuis	<u>Libellen</u>
Eikelmuis	Bruinvis	Bronslibel
Gewone zeehond	Euraziatische lynx	Gaffellibel
Veldspitsmuis	Franjestaart	Gevlekte witsnuitlibel
Waterspitsmuis	Gewone dolfin	Groene glazenmaker
	Gewone dwergvleermuis	Noordse winterjuffer
<u>Reptielen en amfibieën</u>	Gewone grootoorvleermuis	Oostelijke witsnuitlibel
Adder	Grijze grootoorvleermuis	Rivierrombout
Hazelworm	Grote hoefijzerneus	Sierlijke witsnuitlibel
Ringslang	Hamster	
Vinpootsalamander	Hazelmuis	<u>Vissen</u>
Vuursalamander	Ingekorven vleermuis	Houting
	Kleine dwergvleermuis	Steur
<u>Vissen</u>	Kleine hoefijzerneus	
Beekprik		

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree
Groenknolorchis
Knikkend moerasscherm
Zomerschroeforchis

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever
Gestreepte waterroofkever
Heldenbok
Juchtleerkever

Tweekleppigen

Bataafse stoommossel

BIJLAGE 3: LIJST JAARROND BESCHERMDE VOGELNESTEN

Categorie

1. Nesten die behalve tijdens het broedseizoen ook buiten het broedseizoen dienst doen als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die jaarlijks van dezelfde broedplaats gebruik maken en daarin zeer honkvast zijn of daar zelfs afhankelijk van zijn.
3. Nesten van vogels die jaarlijks dezelfde broedplaats gebruiken en daarin zeer honkvast zijn of daar zelfs afhankelijk van zijn.
4. Nesten die jaarlijks door dezelfde vogels bebroed worden en niet of nauwelijks in staat blijken om een nieuw nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die vaak terugkeren naar dezelfde broedplaats als voorgaande jaren of de directe omgeving, maar wel voldoende flexibel zijn om elders een nieuwe broedlocatie te vinden. **Let op!** Nesten uit categorie 5 zijn niet jaarrond beschermd.

Soorten per categorie

1.	Steenuil		
2.	Gierzwaluw Huismus Roek		
3.	Grote gele kwikstaart Kerkuil Oehoe	Ooievaar Slechtvalk	
4.	Boomvalk Buizerd Havik Ransuil	Sperwer Wespendief Zwarte wouw	
5.	Blauwe reiger Boerenzwaluw Bonte vliegenvanger Boomklever Boomkruiper Bosuil Brilduiker Draaihals Eidereend Ekster Gekraagde roodstaart Glanskop	Grauwe vliegenvanger Groene specht Grote bonte specht Hop Huiszwaluw Ijsvogel Kleine bonte specht Kleine vliegenvanger Koolmees Kortsnavelboomkruiper Oeverzwaluw Pimpelmees	Raaf Ruigpootuil Spreeuw Tapuit Torenvalk Zeearend Zwarte kraai Zwarte mees Zwarte roodstaart Zwarte specht

---

BIJLAGE 4: DEFINITIES

Algemene verbodsbepalingen

Algemene verbodsbepalingen vormen een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet, want hierin staan handelingen omschreven die het voortbestaan van soorten in gevaar kunnen brengen. De algemene verbodsbepalingen omschrijven de verboden ten aanzien van planten op hun groeiplaats en dieren in hun natuurlijke leefomgeving.

Algemene zorgplicht

Ongeacht de beschermingsstatus geldt voor alle in het wild levende planten en dieren de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat nadelige handelingen voor flora en fauna die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, achterwege moeten blijven.

Beschermingsgraad

De mate waarop een soort beschermd is volgens de Flora- en faunawet (AMvB art. 75), waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen soorten uit tabel 1, tabel 2, tabel 3 en bijlage IV HR. De genoemde gradatieschaal is oplopend in mate van bescherming.

Broedplaats

Een nestlocatie waar vogels hun eieren uitbroeden.

Compensatie

Het nemen van maatregelen die zorgen dat indien een ingreep een blijvend negatief effect heeft op beschermde flora en fauna deze functie voor de betreffende soorten wordt opgevangen door het realiseren van een alternatieve locatie ten behoeve van de soorten die onder de ingreep te leiden hebben gehad.

Foerageergebied

Een gebied waarin een soort of individu zijn voedsel zoekt.

Foerageerroute

Een vaste route voor grondgebonden zoogdieren van de verblijfplaats naar het foerageergebied.

Gedragscode

Een gedragscode is als het ware een instrument, dat gehanteerd wordt om binnen de kaders van de Flora- en faunawet werkzaamheden te kunnen uitvoeren zonder het ontheffingstraject te hoeven doorlopen. Door het werken conform een goedgekeurde gedragscode wordt overtreding van de Flora- en faunawet zoveel mogelijk voorkomen.

Jaarrond beschermde vogelnesten

De mate waarop een de nestlocatie inclusief de functionele leefomgeving van een vogelsoort wordt beschermd volgens de Flora- en faunawet. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen soorten waarvan de nestlocatie en de functionele leefomgeving jaarrond beschermd worden en nestlocaties die allen beschermd zijn bij broedactiviteit. Bij jaarrond beschermde vogelnesten wordt onderscheid gemaakt tussen niveau 1 t/m 5, waarbij niveau 5 geen jaarrond beschermde status geniet maar wel nader onderzoek vraagt. De verschillende niveaus geven een aanduiding van het type gebruik.

Kraamverblijf

Een verblijfplaats waar meerdere vleermuizen hun jongen kramen.

Leefgebied

Een gebied waar zich alle activiteiten van een soort of populatie jaarrond afspelen.

Migratieroute

Een vaste route tussen een zomerleefgebied en een winterverblijfplaats en omgekeerd.

Mitigatie

Het nemen van maatregelen om een negatief effect op beschermde flora en/of fauna te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.

Paarverblijf

Een verblijfplaats waar ten minste één baltsende mannelijke vleermuis in de paartijd gebruik van maakt met als doel voortplanting. De paartijd is soortafhankelijk.

Rode Lijst

Op de Rode Lijst staan soorten vermeld die op landelijk niveau een dalende trend laten zien of waarvan het aantal exemplaren dermate laag is dat de populatie(s) bijzonder kwetsbaar zijn. Van Rode Lijst-soorten dient te worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding in potentie in gevaar brengt. Rode Lijsten vormen geen wettelijk instrument, maar dienen als sturingselement voor beleidvorming.

Standplaats

Een locatie waar een plantensoort zich handhaaft. Dergelijke locaties beschikken over specifieke levensomstandigheden voor een plantensoort.

Vliegroute

Een vaste route voor vleermuizen van de verblijfplaats naar het foerageergebied.

Voortplantingsplaats

Een locatie waarvan diersoorten afhankelijk zijn voor de voortplanting en/of ontwikkeling van de jongen/larven.

Voortplantingswater

Een locatie waar watergebonden fauna, zoals vissen, amfibieën en libellen van afhankelijk zijn voor de voortplanting/eiafzet en/of ontwikkeling van de larven/juvenielen. In het geval van vissen wordt ook gesproken over paaiplaats, namelijk locatie waar de eieren worden afgezet.

Winterverblijf

Een verblijfplaats waar één of meerdere vleermuizen/zoogdieren overwinteren.

Zomerverblijf

Een verblijfplaats waar één of meerdere vleermuizen gebruik van maken gedurende de zomerperiode, maar waarvan de functie als kraam- of paarverblijf niet is vastgesteld.

Zwermen

Gedrag dat vleermuizen vertonen voorafgaand aan het binnen vliegen van de verblijfplaats. Dit gedrag kenmerkt zich door het herhaaldelijk naderen van de verblijfplaats zonder deze daadwerkelijk binnen te gaan.

Galgeneind 12, De Moer, tel.: 013 515 94 27, info@brouwersgroenaannemers.nl
www.brouwersgroenaannemers.nl

biodiversiteit | ecologisch beheer | ecologische quickscans | natuurtoetsen | beheerplannen | monitoring | mitigatie | faunavoorzieningen